

В.О. Бойко

Національний університет оборони України, Київ

ВИБІР СПОСОБІВ ВЕДЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ХАРАКТЕРИСТИК ОЗБРОЄННЯ

В статті розглянуто понятійний апарат щодо способів воєнних дій та пов'язання їх з характеристиками озброєння. Пропозиції, що розроблені, розглядаються на прикладах боротьби з повітряним противником, проте розроблений методичний підхід є загальним для інших видів збройної боротьби.

Ключові слова: спосіб, прийом, принцип, характеристика, порядок застосування.

Вступ

Незважаючи на безліч існуючих способів воєнних дій, загального (єдиного) методичного підходу до його визначення в масштабі Збройних Сил до теперішнього часу не розроблено. Відома методологія визначення способів при боротьбі з будь-яким супротивником припускає визначення раціонального способу ведення операції (бойових дій) у групуванням військ (сил) шляхом поваріантного моделювання. Якщо при цьому й використовується перелік можливих способів, то не обмовляється, звідки вони беруться, та за яким пріоритетом їх застосовувати. При такому підході не видно, у чому ж суть самого способу, як він називається й чи можна його використовувати за інших умов. Самі способи при цьому «розчиняються» у змісті операції (бойових дій).

В існуючих публікаціях поняття про способи воєнних дій зустрічаються доволі часто [1 – 3], однак зміст цих понять, їх формулювання, науковий підхід до цих понять не розглядаються. Крім того, поняття способів воєнних дій недостатньо пов'язуються з характеристиками озброєння. Тому актуальною є **проблема** вибору способу ведення воєнних дій в залежності від характеристик озброєння.

Результати досліджень

Значного уточнення вимагає **понятійний апарат** щодо способів воєнних (бойових) дій. Словниково-енциклопедичне визначення способу воєнних (бойових) дій як порядку й прийомів застосування сил і засобів для розв'язання завдань в операції (бою) не дає повного й чіткого уявлення про дану категорію.

Порядок застосування сил і засобів – поняття більш повне, ніж спосіб. Адже кожний командир (командуючий) у задумі бою (операції) встановлює свій порядок дій підлеглих, передбачає дії декількома способами й порядок переходу від одного способу до іншого. Тобто порядок дій – категорія досить мінлива. У той же час **спосіб**, на відміну від порядку дій військ (сил) категорія більш визначена, консервативна. Кожному способу дій властива цілком певна (фіксована) сукупність процесів, типових дій і послідовність їх виконання. Спосіб повинен мати

опис дій відповідно до умов застосування та бути обраним, як найбільш оптимальний.

Реальність сьогодення відбиває нову форму воєнних (бойових) дій з використанням інтегрованого інформаційного простору, сформованого в масштабі часу, що наближається до реального. Успішне виконання бойового завдання залежить від тривалості циклу **С-О-ПР-В** спостереження – орієнтування – прийняття рішення – виконання (рис. 1) [4], а також на точніших і повніших відомостях про конфронтуюче угруповання [5].

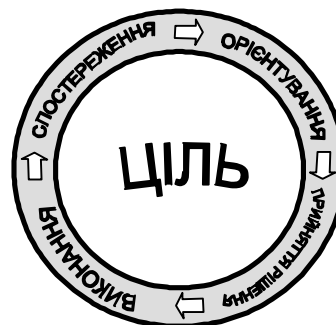

Рис. 1. Цикл С-О-ПР-В

Під час участі в конфлікті командир передусім здійснює спостереження за обстановкою та ситуацією, тобто збирає інформацію. Він вивчає розташування та стан власних сил і сил противника за допомогою розвідувально-спостережних засобів-сенсорів (датчиків) та накопичувачів інформації (колекторів) інформаційних систем, отримуючи відомості від вищих, сусідніх і своїх підлеглих командирів і штабів. Від цієї інформації залежить вибір способу ведення воєнних дій.

Після того, як командир завершив спостереження за обстановкою, система командування й управління обробляє та накопичує дані для створення інформації.

Наступним кроком командира є орієнтування в обстановці (її оцінювання). Ця інформація є основою загальної оперативної картини. У цій фазі командир використовує інформацію для відпрацювання конкретних оцінок, припущень і висновків про обстановку в цілому та про поточну ситуацію з метою створення її

уявної моделі, зручної для сприйняття та розуміння [3]. Уявлення про реальну обстановку походить від даних безпосереднього спостереження командира, а також даних технічних засобів розвідки й інформаційних систем та відомостей, отриманих від вищих, сусідніх і підлеглих командирів і штабів. Оскільки ці джерела інформації недосконалі і на них може впливати супротивна сторона, створюючи оману, то оцінка обстановки командиром не відповідає дійсному стану справ. Тому для остаточного вибору способу воєнних дій командир має постійно підтверджувати власне уявлення про поле бою. Разом з тим, він повинен усвідомлювати, що уявленню про поле бою властива певна невизнаність, завдяки чому існує можливість досягти перевагу над противником декількома альтернативними способами залежно від цілого ряду умов. І кожний спосіб буде відрізнятися від інших сутністю дій, приваблюваними силами, набором типових правил.

Аналіз багатьох факторів, від яких залежать способи воєнних дій, показав, що **найбільший вплив на способи мають озброєння військ**. Однак механізм цього впливу до теперішнього часу не розкритий, є лише загальні міркування. Незважаючи на існування закону залежності способів збройної боротьби від кількості і якості озброєння, у методичному плані ця

залежність не розглянута. Зокрема, не показана залежність способів від характеристик озброєння. У той же час неважко переконатися, що способи дій підрозділів, частин, з'єднань визначено не тільки принципами функціонування систем озброєння і їх кількістю, але й бойовими властивостями зброї.

Методичний підхід включає послідовне розв'язання наступних завдань:

аналіз конфронтуючого супротивника, особливостей і можливостей боротьби з ним, кількісно-якісних характеристик озброєння;

визначення способів боротьби із супротивником, обумовлених головним чином бойовими властивостями й характеристиками озброєння;

інтеграція способів, одержання переліку можливих способів боротьби з конкретним супротивником.

У ході досліджень виявлено, що **найважливіші характеристики озброєння безпосередньо виводять на способи дій військ**. Так, в області боротьби із силами повітряного нападу (СПН) на способи дій військ безпосередньо впливають наступні характеристики зразків озброєння: призначення, серійність (кількість доставлених у війська одиниць), дальність і висота дій, канальність, рухливість, перешкодозахищеність (рис. 2) [3].

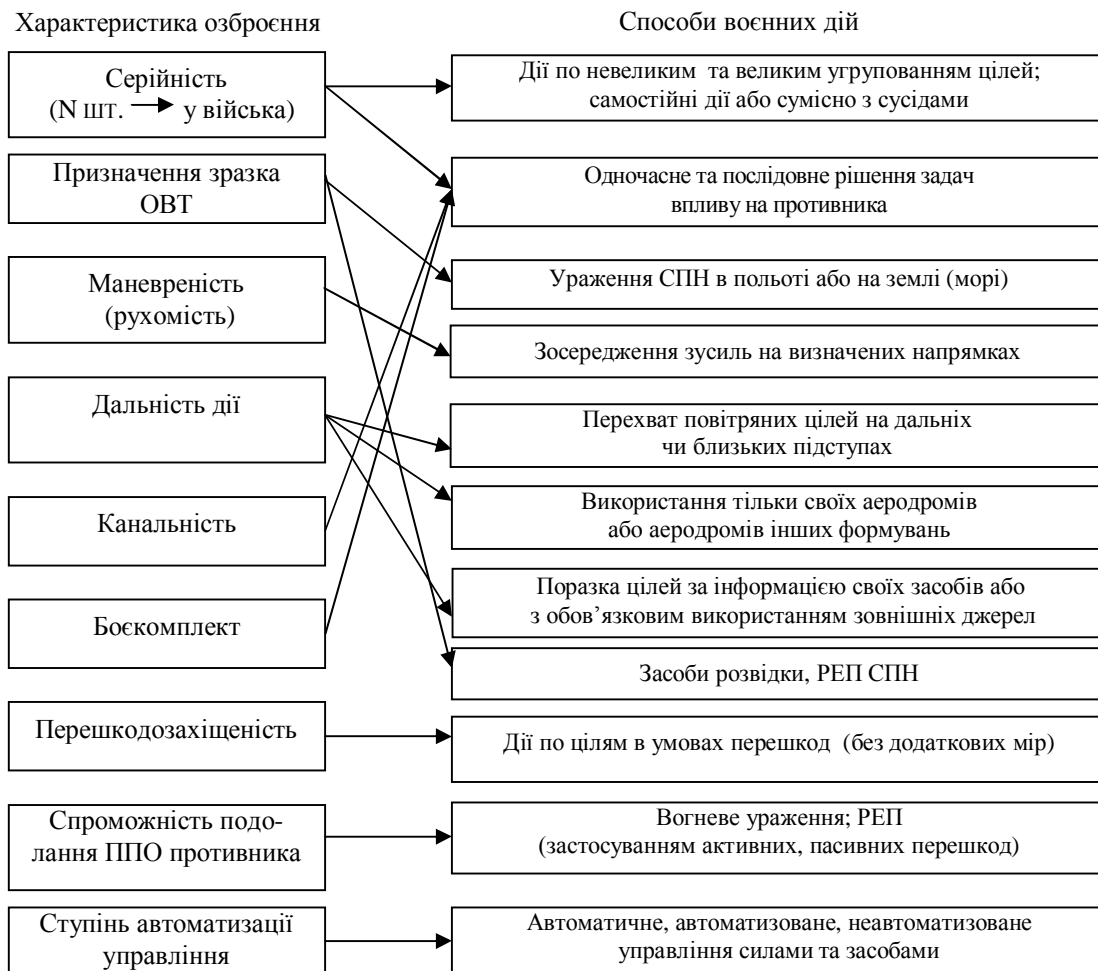

Рис. 2. Вплив характеристик озброєння на способи воєнних дій

Поліпшення характеристик (поява нових зразків ОВТ) породжує й нові способи воєнних дій. Оскільки озброєння розробляється під певні умови його застосування, то досягнення військового мистецтва враховуються й реалізуються при розробці зразків ОВТ на основі тактико-технічних вимог до них. І все-таки наведені способи дій військ визначаються більшою мірою характеристиками озброєння, ніж досягненнями у військовому мистецтві.

Процедура визначення характеристик озброєння на способи воєнних дій впливає на остаточний результат орієнтування (оцінювання обстановки). Ґрунтуючись на даних оцінювання обстановки, командир планує, що зробити для виконання замислу наявними власними силами. Рішення може мати форму миттєвої реакції або завчасно розробленого плану. Впровадження рішення в виконання командир здійснює, доводячи його до підлеглих у вигляді бойових розпоряджень, наказів або планів, які містять замисел і мету, контролюючи його точне виконання та оцінюючи результати через зворотний зв'язок у формі загальної оперативної картини, що повертає його до фази спостереження.

Після того, як командир, провівши певні дії, змінив ситуацію та примусив противника до відповідних дій, він спостерігає за його діями і діями своїх військ та розпочинає цикл **С-О-ПР-В** знову.

Важливо, що цикл **С-О-ПР-В** відображає командування та управління як безперервний процес. Він демонструє, що сторона, яка спроможна послідовно й ефективно здійснити його швидше, тобто діяти з вищим темпом, досягає переваги, яка зростає з кожним наступним циклом.

Після кожного реагування на дії противника на дії противника повільніша сторона відстає дедалі більше і в підсумку стає неспроможною діяти в обстановці, яка погіршується. З кожним циклом дії повільнішої сторони все менше відповідають оперативній обстановці.

Командування та управління цієї сторони погіршується, через те що її рішення та засоби досяг-

нення мети дедалі менше відповідають обставинці або за змістом, або за своєчасністю. Важливим уроком, що впливає з циклу **С-О-ПР-В**, є постійне нарощування темпу, при цьому «в фокусі» повинна бути ціль, яку необхідно досягти (рис. 1).

Висновок

Таким чином, для будь-якого способу характерні *суть* (фізичний зміст дій), *сили й засоби*, що відіграють основну роль, *склад* (набір) *типових дій* і *послідовність*, *правила* їх здійснення, властиві тільки цьому способу. Можливі способи дій військ визначаються головним чином на основі кількісно-якісних характеристик озброєння, з урахуванням конфронтуючого супротивника, завдань і особливостей боротьби з ним. Перелік (сукупність) можливих способів для певного діапазону умов є базою, основою для вибору й обґрунтування раціональних способів воєнних дій у конкретних умовах. Методичний підхід застосовується на всіх рівнях ієрархії, оскільки застосування бойової техніки характерне на всіх рівнях (тактичному, оперативному, стратегічному).

Список літератури

1. Мирук В. Об определении форм военных действий / В. Мирук // *Воен. мысль*. – 1993. – № 2. – С. 32-38.
2. Барвиненко В. О способах борьбы с воздушным противником / В. Барвиненко, Н. Попов // *Воен. мысль*. – 1997. – № 4. – С. 59-62.
3. Валеєв М. Методические основы определения способов военных (боевых) действий / М. Валеєв, Н. Ромась // *Воен. мысль*. – 2010. – № 6. – С. 24-39.
4. Романченко І.С. Мережоцентрична система ведення війни – міф XXI сторіччя чи виклик Збройним Силам України? / І.С. Романченко, А.І. Сбітнев // *Наука і оборона*. – 2006. – № 3. – С. 12-17.
5. FM 100-34: Command and Control. Field Manual/Headquarters, Department of the Army. – Washington, 1999. – 217 p.

Надійшла до редколегії 1.10.2010

Рецензент: канд. військ. наук, с.н.с. Д.Л. Федянович, Національний університет оборони України, Київ.

ВЫБОР СПОСОБОВ ВЕДЕНИЯ ВОЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ХАРАКТЕРИСТИК ВООРУЖЕНИЯ

В.А. Бойко

В статье рассмотрен понятийный аппарат относительно способов военных действий и увязки их с характеристиками вооружения. Разработанные предложения рассматриваются на примерах борьбы с воздушным противником, однако разработанный методический подход является общим для других видов вооруженной борьбы.

Ключевые слова: способ, прием, принцип, характеристика, порядок применения.

CHOICE OF METHODS OF CONDUCT OF MILITARY OPERATIONS IN DEPENDENCE ON DESCRIPTIONS OF ARMAMENT

V.O. Bojko

In the article a concept vehicle is considered in relation to the methods of military operations and tying up them with descriptions of armament. The developed suggestions are examined on the examples of fight against an air opponent, the however developed methodical approach is general for other types of the armed fight.

Keywords: method, reception, principle, description, order of application.